

Toplumcu Gerçekçilik Nedir Hakkında Kısaca Bilgi

İçindekiler

- [Toplumcu Gerçekçilik Nedir Hakkında Kısaca Bilgi](#)
- [Toplumcu Gerçekçi Roman \(Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Roman\)](#)
- [Toplumcu Gerçekçi Şiir \(Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Şiir\)](#)

Toplumcu gerçekçilik (sosyal realizm), toplumcu dünya görüşü üzerine temellendirilmiş bir edebiyat akımıdır. Bu akım, toplumu sosyal sınıflar arasında gerçekleşen çatışma alanı olarak değerlendirir. Amacı, söz konusu sınıfsal çatışmayı ve bu çatışmanın toplumda yol açtığı etkileri ve sorunları yansıtmının yanında bu sorunlara toplumcu çizgide çözüm yolunu da göstermektir. Bu açıdan toplumcu gerçekçilik, toplum için sanat ilkesine bağlı olarak edebiyata eğitici bir işlev yükler. Rus edebiyatında Maksim Gorki, Mihail Şolohov; Amerikan edebiyatında Jack London, John Steinbeck (Con Ştaynbek) bu akımın başlıca temsilcileridir. Türk edebiyatında toplumcu gerçekçi anlayışla eser veren sanatçılar eserlerinde köy yaşamındaki sorunları, toprak kavgalarını, ağa-köylü çatışmasını; köyden kente göçün neden olduğu sorunları; büyük kentlerde yaşayan işçilerin, emekçilerin yaşam mücadelelerini ele aldılar. Nazım Hikmet, Ercüment Behzat Lav, Sadri Ertem, Sabahattin Ali, Reşat Enis Aygen, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Fakir Baykurt, Kemal Bilbaşar, Samim Kocagöz toplumcu gerçekçiliğin Türk edebiyatındaki başlıca temsilcileridir.

Toplumcu gerçekçilik akımını benimseyen yazarlardan olan Samim Kocagöz, bu akımın özelliklerine uygun olarak eserlerinde toplumsal sorun ve olguları ele almıştır. Yazar, Koca Oküzün Ölümü adlı hikâyesinde gerçekçi gözlemlere yer vermiştir:

Toplumcu Gerçekçi Roman (Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Roman)

[Toplumcu gerçekçi anlayışa](#) bağlı olarak yazılan romanlar gözlemci ve gerçekçi bir anlatıma yaslanır. Toplumcu gerçekçi sanatçılar eserlerinde Anadolu insanının yaşam tarzını, kültürel birikimini, inanış biçimlerini, toprak ve hayvanla mücadelesini gerçekçi bir bakışla kaleme almışlardır. Bunun yanı sıra sosyal, kültürel ve ekonomik problemlerine de değinmişlerdir. Türk Edebiyatı'nı 1930'lu yıllardan itibaren görülmeye başlanan toplumcu gerçekçilik Sadri

Ertem, Samim Kocagöz, Kemal Bilbaşar, Reşat Enis ve Sabahattin Ali'nin romanlarıyla gelişmeye başlamıştır.

Mahmut Makal, Samim Kocagöz, Fakir Baykurt, Talip Apaydın, Kemal Bilbaşar, Abbas Sayar, Dursun Akçam, [Yaşar Kemal](#), [Necati Cumalı](#) gibi romancılarımız 1950'li yıllardan itibaren doğrudan köye yönelmiş ve köyü, köylüyü kişisel gözlemlerine dayanarak canlı bir şekilde romanlarına taşımışlardır. Aynı dönemlerde Türkiye'nin geçirdiği sosyal ve siyasal değişimlerin şehrli insanlar üzerindeki etkilerini yansıtan romanlar da yazılmaya başlanmıştır. Köyden kente göçün yarattığı sosyo-ekonomik problemler başta olmak üzere şehirleşme ve sanayileşmenin aile ve birey üzerindeki yıkıcı etkisi, insan ilişkilerinde yaşanan kırılmalar güçlü tasvirlerle okuyucuya sunulmuştur.

[Orhan Kemal](#), [Kemal Tahir](#), Orhan Hançerlioğlu, Rıfat Ilgaz, Aziz Nesin, [Halikarnas Balıkcısı](#) vb. sanatçılar bu anlayışla farklı temalarda romanlar kaleme almıştır. 1960'lardan itibaren [toplumcu gerçekçiler](#) ideolojik bir yön kazanarak eser vermeye devam etmiştir. [Toplumcu gerçekçi romanlarda görülen bazı ortak özellikler](#) şunlardır:

- Toplum için sanat anlayışı takip edilmiştir. Sanatçılar, toplumun aydınlatılması, toplumsal sorunların nedenlerinin ortaya çıkarılması ve çözüm üretilmesi noktasında romanı bir araç olarak görmüşlerdir.
- Romanlarda [realizm](#) ve [natüralizmin](#) etkisi görülür.
- Ülke gerçekleri köy, kasaba, şehir üçgeninde eleştirel bir bakışla anlatılmıştır.
- Anadolu insanı, toplumsal çatışmaların bir parçası olarak romanlarda ana kahramandır.
- Eserlerde gözleme dayalı güçlü tasvirler yapılmıştır. Kahramanların yaşadığı mekânlar ve içinde buldukları ruh hâli gerçekçi bir bakışla anlatılmıştır.
- Romanlarda yerel söyleyişlerle birlikte genellikle sade bir dil kullanılmıştır.

Toplumcu Gerçekçi Şiir (Toplumcu Eğilimleri Yansıtan Şiir)

Cumhuriyet'in ilk zamanlarında kimi şairler toplumcu eğilime dayalı bir anlayışla şiirler yazmıştır. Türk şiirinde 1920'lerden itibaren Nâzım Hikmet'in öncülüğünde insanların sorunlarını sosyalist ideolojinin yaklaşımı ile ele almaya çalışan eğilime toplumcu eğilim denir. Toplumcu gerçekçi şiir olarak da adlandırılan bu eğilimde Millî Mücadele sonrasında ülkedeki sosyal ve ekonomik koşullardan ötürü yaşanan ekmek kavgası, eğitimsizlik, feodal ve siyasal baskılar, sömürü, eşitsizlik gibi sorunlar şiirlerde dile getirilmiştir. Toplumcu eğilim, sanatı ideolojilerinin aracı hâline getirmekle ve estetik kaygıları göz ardı etmekle eleştirilmiştir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişen siyasal koşulların neticesinde Attilâ İlhan,

Ahmet Arif, Hasan Hüseyin Korkmazgil, Enver Gökçe, Arif Damar gibi şairler bu eğilimin etkisiyle eserler vermişlerdir. Şiirlerde çoğunlukla emperyalizm karşıtlığı, özgürlük, barış, yoksulluk temaları ele alınmıştır. Şiirin biçimsel özellikleri önemsenmemiştir. Serbest nazım tercih edilmiş, şiirde ahenk; ses ve kelime tekrarı, ses akışı gibi yöntemlerle sağlanmıştır. Toplumcu gerçekçi şiir, Türk edebiyatında 1930'lardan itibaren Nazım Hikmet'in etkisiyle yaygınlaşan şiir anlayışıdır. XX. yüzyılın başından itibaren dünyada yaşanan toplumsal olaylar, toplumcu gerçekçilik sanat hareketinin çıkış noktasıdır. Toplumun problemlerine odaklanan, problemleri gerçekçi ve eleştirel bir gözle anlatan toplumcu şairler daha çok serbest ölçüyle şiir yazmışlardır. Bu şairler kimi zaman kafiye kullansalar da şiirde biçim anlayışını reddetmişler, biçimden çok içeriğe önem vermişlerdir.

Toplumcu gerçekçi şiirde toplum problemleri, savaş karşıtlığı, barışa duyulan özlem, işçilerin ezilmişliği, yoksulluk gibi temalar işlenmiştir. Toplumsal yaşamı olduğu gibi yansıtmak, işçi sınıfı başta olmak üzere yoksul kesimlerin yaşadıkları sorunların kaynağına dikkat çekerek adalet ve eşitlik temelli bir dünya hayali kurmak toplumcu şairlerin ortak özelliğidir. Etkileri günümüzde de devam eden toplumcu gerçekçi şiir anlayışı Nazım Hikmet başta olmak üzere, Rıfat Ilgaz, Cahit Irgat, Suat Taşer, Ömer Faruk Toprak, [Attilâ İlhan](#), Ahmet Arif, Arif Damar, Can Yücel, Hasan Hüseyin Korkmazgil, Kemal Özer, Gülten Akın, Ataol Behramoğlu gibi birçok şair tarafından takip edilmiştir.